

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพ ในศตวรรษที่ 21

Development of a Local Curriculum Using Local Learning Resources to Promote Life and Career Skills in the 21st Century

ณัฐธิดา ดวงแก้ว

Nuttida Doungkeaw

Received: August 5, 2022

Revised: November 15, 2022

Accepted: November 30, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 2) ศึกษาผลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 3) ศึกษาระดับทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านแม่คำ (ประชาชนุเคราะห์) จำนวน 24 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) หลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 2) แบบประเมินผลงานและพฤติกรรมการเรียนรู้ 3) แบบประเมินระดับทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ประกอบไปด้วย 6 หน่วยคือ (1) ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นน่ารู้ (2) สวมแว่นใจ เกษตรพอเพียง (3) สืบสานภูมิปัญญา ปุ๋ยหมักชีวภาพ (4) รอบรู้งานปั้นตุ๊กตาดินเผา (5) เรียนรู้งานผ้าปักมือสันทอง และ (6) สืบทอดจักสาน ดอกไม้จากดอกไม้ไผ่ ระยะเวลาหน่วยละ 3 ชั่วโมง 2) ผลการประเมินผลงานและพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 อยู่ในระดับมาก ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.89 และ 3) ผลการประเมินระดับทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.71 อยู่ในระดับมาก ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.85 ซึ่งสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ .05

คำสำคัญ : หลักสูตรท้องถิ่น, แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น, ทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21

ABSTRACT

The objectives of this research were to 1) develop a local curriculum using local learning resources to promote Life and Career Skills in the 21st century, 2) study the develop a local curriculum using local learning to promote Life and Career Skills in the 21st century, and, 3) study life skill levels and careers in the 21st century of the learners. The sample group was 24 students in Grade 8 at Ban Maekham School (Prachanukroh). The research instruments were: a local curriculum using local learning to Promote Life and Career Skills in the 21st century, 2)Performance assessment and learning behavior form, and 3) Desirable Characteristics Assessment of Life and Career Skills in the 21st century.

The research results were as follows: 1) Development of A Local Curriculum consisted of 6 units, namely (1) local history worth knowing, (2) Suan Muan Jai Sufficiency Agriculture, (3) inheriting the wisdom of bio-compost, (4) knowledgeable in sculpture: clay dolls, (5) learning about Sankong hand embroidery, and (6) inheriting the basketry flowers from bamboo. 2) Results of performance evaluation and behavior of Life and Career Skills in the 21st century of the learners had a mean score of 4.03 which was at a good level with the standard deviation of 0.89, and 3) Level assessment results of Life and Career Skills in the 21st century had a mean score of 3.71 which was at a good level with the standard deviation is 0.85, which is higher than before studying with statistical significance at 0.05.

Keywords : A Local Curriculum, Local Learning Resources, Life and Career Skills in the 21st Century

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยต้องเผชิญกับภาวะวิกฤตต่าง ๆ ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมวัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง และสิ่งแวดล้อม ความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแม้จะนำความเจริญมาสู่ประเทศ แต่ก็นำมาซึ่งปัญหาจำนวนมากมาสู่โลก โดยเฉพาะประเทศไทยก็ได้รับผลเช่นเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นการเกิดวิกฤตเศรษฐกิจที่ทำให้กิจการบริษัทร้านค้าต่าง ๆ ต้องล้มละลายอันเป็นผลเนื่องจากการลงทุนในสิ่งที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ การเกิดปัญหาสังคมต่าง ๆ เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาค่านิยมฟุ้งเฟ้อ ปัญหาการว่างงาน เป็นต้น (ทิศนา แคมมณี, 2553:32) ปัญหาเหล่านี้ ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์มากยิ่งขึ้น การปรับตัวให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงจึงเป็นสิ่งที่ทุกคนควรให้ความสำคัญซึ่งการพัฒนาคนเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ภายใต้สถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาจึงมีความจำเป็น ต่อเด็กไทยเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการพัฒนารูปแบบการศึกษาซึ่งเป็นเสมือนเครื่องมือในการพัฒนามนุษย์ในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านร่างกายจิตใจและสติปัญญา เพื่อช่วยให้คนเป็นพลเมืองดีมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ สามารถใช้ความรู้ และสติปัญญาของตนให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพราะเป็นสิ่งจำเป็นต่อการปฏิบัติงาน และพัฒนางานการศึกษา จึงต้องมุ่งพัฒนาและเพิ่มพูนองค์ความรู้ใหม่พัฒนาศักยภาพของผู้เรียน สร้างปัญญาและคุณลักษณะของชีวิต เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีพเพื่อตนเองพึ่งพาตัวเองได้ สามารถนำเอาความรู้ไปใช้ในชีวิตจริงและมีส่วนสร้างสรรค์ประโยชน์เพื่อสังคมส่วนรวม (ทิศนา แคมมณี, 2553:46) ซึ่งในยุคปัจจุบันเป็นยุคที่ต้อง

ใช้รูปแบบการจัดการศึกษาที่เชื่อมโยงกับความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมที่สถานศึกษาตั้งอยู่ สถานศึกษาไม่อาจลอยออกมาจากสังคมได้อีกต่อไป แนวโน้มเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการศึกษายุคใหม่คือสถานศึกษาเป็นรากฐานการสร้างชุมชนเข้มแข็ง โดยการจัดการเรียนการสอนในสิ่งที่เป็นปัญหาความต้องการของชุมชน ส่งผ่านองค์ความรู้ ระบบคิด ระบบคุณค่า ตลอดจน ค่านิยมจากเด็กไปยังผู้ปกครอง และนำภูมิปัญญาที่มีอยู่ในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนให้กับเด็กสืบทอดและดำรงรักษาภูมิปัญญานั้นไว้ให้เข้มแข็งยั่งยืน (วิชัย วงษ์ใหญ่และมารุต พัฒนาผล, 2558:3) การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทาง เศรษฐกิจ การเมือง วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีมีผลกระทบต่อตรงต่อทรศนะและการดำรงชีวิตของคนไทยทั้งในเมือง และชนบท การเรียนรู้สาระในหลักสูตรท้องถิ่นช่วยปรับสภาพของผู้เรียนให้สามารถ รับกับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ดังกล่าว โดยเฉพาะผลกระทบที่เกิดขึ้นกับภูมิลำเนาท้องถิ่นของตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์ ไปพัฒนาตน ครอบครัวและท้องถิ่น ตลอดจนดำเนินอยู่ในท้องถิ่นของตนอย่างมีความสุข (ใจทิพย์ เข็รรัตนพงษ์, 2539)

การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากชีวิตจริงสามารถนำองค์ความรู้ไปใช้ในชีวิตในการดำรงอยู่ร่วมกับสังคม ได้อย่างมีคุณภาพ และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมได้นั้น ควรเริ่มจากการเรียนรู้ในสิ่งใกล้ตัวก่อนคือการเรียนรู้ในชุมชนของตนเอง ซึ่งการเรียนรู้ชุมชนท้องถิ่นได้นั้น จำเป็นต้องมีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเป็นภารกิจหนึ่งของสถานศึกษาที่จะต้องดำเนินการเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 โดยให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจน เพื่อการศึกษาต่อโดยให้สถานศึกษามีหน้าที่ในการ จัดทำ สาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับชุมชน และสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดี ของครอบครัวชุมชนสังคม และประเทศชาติ (ศึกษาธิการ, 2545:10) ซึ่งการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นช่วยพัฒนาศักยภาพ ผู้เรียน ให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล สามารถตอบสนองการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของ ผู้เรียนตามสภาพปัญหาที่แท้จริง ตอบสนองความหลากหลายของปัญหา มุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เหมาะสมกับเพศ วัย มีความสมดุล ทั้งด้านความรู้ ความคิด และทักษะ เน้นกระบวนการสอนให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติจริงจนเกิดทักษะและสามารถ นำไปใช้ กับสถานการณ์อื่นได้อย่างเหมาะสม ให้การเรียนรู้มีความหมายต่อชีวิต และผู้เรียนสามารถประยุกต์ไปใช้ได้ในชีวิตจริงสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตจริงและมุ่งการเรียนรู้อย่างบูรณาการ และส่งเสริมความเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ ของสังคม ในด้านศีลธรรม สันติภาพการดำรงไว้ซึ่งสังคมประชาธิปไตย การร่วมรักษาสังแวดล้อม ก่อให้เกิดศรัทธาเชื่อมั่น ภูมิใจในภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของท้องถิ่น ชุมชน และชาติ (อุดม เขยกิจวงศ์, 2545)

ในแต่ละท้องถิ่นมีแหล่งการเรียนรู้ และผู้รู้ด้านต่าง ๆ มากมาย ถ้าเปิดโรงเรียนสู่ท้องถิ่นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากครู ในท้องถิ่น จะมีครูมากมายหลากหลายเป็นครูที่รู้จริงทำจริงจะทำให้การเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติจริง การเรียนสนุกไม่น่าเบื่อ ที่สำคัญเป็นการปรับระบบที่มีคุณค่า เดิมการศึกษามองข้ามคุณค่าเหล่านี้ เมื่อผู้รู้ในท้องถิ่นเหล่านี้เป็นครูได้ จะเป็นการยกระดับคุณค่า ศักดิ์ศรีและความภาคภูมิใจของท้องถิ่นอย่างแรงเป็นการถักทอทางสังคม (ประเวศ วะสี, 2537) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นให้เป็นพื้นที่เพื่อการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำเอาความรู้ไปบูรณา การให้เข้ากับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงได้ และสามารถต่อยอดความรู้ไปใช้ในการดำรงชีพ ช่วยให้ผู้รู้จักจัดการกับปัญหา รอบ ๆ ตัว ให้อยู่รอดในสภาพสังคมและวัฒนธรรมยุคปัจจุบันได้อย่างมีความสุข ทักษะที่สำคัญดังกล่าว ประกอบด้วย ความยืดหยุ่น และการปรับตัว การริเริ่มสร้างสรรค์ และเป็นตัวของตัวเอง ทักษะสังคมและสังคมข้ามวัฒนธรรมการเป็นผู้ สร้างหรือผู้ผลิต ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (นันทวัน จันทร์กลั่น, 2557:27) ทั้งนี้การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะช่วยให้ผู้ เรียนเตรียมพร้อมกับการทำงานและการเป็นพลเมืองในศตวรรษที่21 และสามารถเตรียมพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงของ โลก เป็นการสร้างองค์ความรู้ด้านทักษะความเชี่ยวชาญและสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี (รุ่งเรือง และอชิป จิตตฤกษ์,

2554:31-50) ซึ่งการทำงานในยุคที่มีความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศจำเป็นต้องมีทักษะที่สูง ในการเรียนรู้ และปรับตัวเพื่อใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคปัจจุบัน สอดคล้องกับ พงษ์ศักดิ์ นามประมา (2557:49) กล่าวถึงการดำรงชีวิต และการทำงานในทุกวันนี้จำเป็นต้องมีทักษะการคิดและองค์ความรู้เพิ่มมากขึ้นมากมาความสามารถในการทำงานในยุคที่มีการแข่งขันกันด้านข้อมูลข่าวสารและการดำรงชีวิตที่มีความซับซ้อนให้ประสบความสำเร็จได้นั้นจำเป็นที่นักเรียนต้องใส่ใจอย่างเคร่งครัดในการพัฒนาทักษะชีวิตต่อไปนี้ให้เพียงพอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุพยง วุฒินวงศ์ (2561) เรื่องกลยุทธ์การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตและทักษะอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษา พบว่ากลยุทธ์หลักเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตและทักษะอาชีพของนักเรียนคือ 1) การเสริมสร้าง ความตระหนัก การพัฒนาทักษะการตัดสินใจและแก้ปัญหา ทักษะการริเริ่มและการขึ้นนำตนเองของนักเรียน 2) การเสริมสร้างและพัฒนากายยอมรับความเข้าใจในการพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะอาชีพของนักเรียน และ 3) การพัฒนาพฤติกรรม การพัฒนาการตัดสินใจและแก้ปัญหา การริเริ่มและการขึ้นนำตนเองของนักเรียนซึ่งทักษะดังกล่าวจะทำให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีความสุขในการดำเนินชีวิต วิเคราะห์เป็น แก้ไขปัญหาได้ มีบุคลิกภาพที่ดี สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม และรวมไปถึงการเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาสังคมได้อย่างสร้างสรรค์

จากความสำคัญและปัญหาที่กล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความพร้อมในหลายด้าน ทั้งการเรียนรู้ การคิด การสื่อสาร การแก้ปัญหาในการทำงาน การทำงานร่วมกัน การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ผ่านการเรียนรู้ ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคมปัจจุบันที่มีการแข่งขันกันอยู่ตลอดเวลา นำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่มีทักษะชีวิตและอาชีพที่มีคุณภาพสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข และเป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศในศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21
2. เพื่อศึกษาผลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21
3. เพื่อศึกษาระดับทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21ของผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียนที่ได้รับการเรียนการสอน โดยใช้หลักสูตรท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. การสร้างหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 มีขั้นตอนการสร้างดังนี้
 - 1.1 ศึกษาเอกสารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรสถานศึกษา แนวคิดทฤษฎีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วจัดทำกรอบหลักสูตรท้องถิ่นที่สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น รวมไปถึงวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 รวมทั้งศึกษาสภาพแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงบริบท สภาพปัญหาความต้องการของท้องถิ่น
 - 1.2 ประสานความร่วมมือกับโรงเรียน และชุมชนร่วมกันคิดและจัดทำกรอบหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อเป็น

แนวทาง ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่บูรณาการกับแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21

1.3 ประชุมกลุ่มระหว่างครู อาจารย์รวมถึงปราชญ์ชุมชน เพื่อกำหนดองค์ประกอบและกรอบเนื้อหาสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรท้องถิ่น แล้วนำมาจัดทำโครงสร้างหลักสูตรท้องถิ่นซึ่งประกอบไปด้วย คำชี้แจงในการใช้หลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร เนื้อหาสาระ กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ระยะเวลาในการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล

1.4 วิพากษ์หลักสูตร เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของร่างหลักสูตรท้องถิ่นและประเมินคุณภาพของเอกสารประกอบหลักสูตร โดยการสนทนากลุ่มร่วมกับคณะครูและอาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อทำการปรับปรุงหลักสูตรท้องถิ่น

1.5 นำหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ทำการตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) พบว่าค่าดัชนีความสอดคล้องเชิงเนื้อหาของโครงสร้างหลักสูตรท้องถิ่น (index of congruency : IOC) เท่ากับ 0.87 จากนั้นทำการปรับปรุงหลักสูตรท้องถิ่นตามคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญเพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

1.6 นำหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านแม่คำ (ประชานุเคราะห์) จำนวน 26 คน หลังจากนั้นทำการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรท้องถิ่นให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากขึ้นเพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2. การสร้างแบบประเมินผลงานและพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยครูผู้สอน

2.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการสร้างแบบประเมินผลงานและพฤติกรรมการเรียนรู้จากหนังสือ ตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบประเมินความสามารถของด้านทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21

2.2 สังเคราะห์เนื้อหาและประเด็นสำคัญที่จะใช้ในการประเมินผลงานและพฤติกรรมการเรียนรู้ โดยประเมิน 5 ด้านดังนี้ 1. ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว 2. การริเริ่มและเป็นตัวของตัวเอง 3. ทักษะด้านสังคมและทักษะ ข้ามวัฒนธรรม 4. การเพิ่มผลผลิต 5. ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ ซึ่งครูผู้สอนจะเป็นผู้ทำการประเมินผู้เรียนจากการปฏิบัติกิจกรรมระหว่างการเรียนการสอนโดยมีการกำหนดเกณฑ์ประเมินเชิงคุณภาพ (Rubrics) เป็นแบบจำแนกองค์ประกอบ การประเมินเป็นมิติน้อย ๆ ที่ปรากฏในผลงานและการแสดงออกของผู้เรียน โดยให้คะแนนเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) เป็น 5 ระดับ คือ ดีมาก ดี ปานกลาง พอใช้ และควรปรับปรุง

2.3 นำแบบประเมินผลงานและพฤติกรรมการเรียนรู้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านทำการพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และความสอดคล้อง(index of congruency : IOC) ซึ่งค่า IOC เท่ากับ 0.90 แล้วทำการปรับปรุงแก้ไข ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

2.4 นำแบบประเมินผลงานและพฤติกรรมการเรียนรู้ไปทดลองใช้ (Try Out) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านแม่คำ (ประชานุเคราะห์) จำนวน 26 คน แล้วนำผลการทดลอง (Try Out) มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของ Cronbach (1990 อ้างถึงใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540:125-126) พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.62

3. การสร้างแบบประเมินระดับทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยการประเมินของเพื่อนที่ร่วมเรียนรู้ในระยะเวลาเดียวกันมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

3.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการสร้างแบบประเมินระดับทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน จากหนังสือ ตำราเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในแบบประเมินทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้เรียน

3.2 สังเคราะห์เนื้อหาและประเด็นสำคัญที่จะใช้ในการสร้างแบบประเมินระดับทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน โดยการประเมิน 5 ด้านดังนี้ ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว การริเริ่มและเป็นตัวของตัวเอง ทักษะด้านสังคมและทักษะข้ามวัฒนธรรม การเพิ่มผลผลิต และภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ โดยกำหนดข้อคำถามด้านละ 6 ข้อรวมทั้งหมด จำนวน 30 ข้อโดยกำหนดข้อคำถามซึ่งผลคะแนนประเมินตามเกณฑ์ในการวิเคราะห์ตามแนวคิดของ Wade M Vagias (2006) ซึ่งเป็นมาตรวัดของลิเคิร์ต (Likert Scale) แบ่งเกณฑ์การประเมินเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543: 93-96)

3.3 นำแบบประเมินระดับทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ไปให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 การตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) พบว่าค่าดัชนีความสอดคล้องเชิงเนื้อหาของโครงสร้างหลักสูตรท้องถิ่น (index of congruency : IOC) เท่ากับ 0.88 จากนั้นทำการปรับปรุง แก้ไขข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

3.4 นำแบบประเมินระดับทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ไปทดลองใช้ (Try Out) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านแม่คำ(ประชานุเคราะห์) จำนวน 26 คน แล้วนำผลการทดลอง (Try Out) มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของ Cronbach (1990 อ้างถึงใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540:125-126) พบว่าแบบประเมินทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.67

ระยะที่ 2 การเก็บและรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นจากการประชุมกลุ่มร่วมกับปราชญ์ชุมชน ชาวบ้านและครูภูมิปัญญาในท้องถิ่นอำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงรายแล้วนำองค์ความรู้ไปพัฒนาเพื่อกำหนดเนื้อหาสาระในหลักสูตรท้องถิ่น

2. ผู้วิจัยและครูผู้สอนร่วมกันประเมินผลงานและพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน ผ่านกระบวนการเรียนรู้และสร้างสรรค์ผลงานโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น

3. ทำการประเมินระดับทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 จากการประเมินของเพื่อนที่ร่วมเรียนรู้ในระยะเวลาเดียวกัน ซึ่งทำการประเมินก่อนและหลังการเรียนรู้

4. วิเคราะห์ สรุปผลการติดตามการพัฒนาผู้เรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21

วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนบ้านแม่คำ (ประชานุเคราะห์) จำนวน 3 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 72 คน จากนั้นเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านแม่คำ(ประชานุเคราะห์) จำนวน 24 คน ซึ่งได้มาจากการคัดเลือกแบบอาสาสมัคร (Voluntary Selection) ซึ่งเป็นนักเรียนที่มีความสนใจในการเข้าร่วมเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. หลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21
2. แบบประเมินผลงานและพฤติกรรมการเรียนรู้
3. แบบประเมินระดับทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21

สถิติที่ใช้ในงานวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จากการประเมินผลงานและพฤติกรรมการเรียนรู้ โดยครูผู้สอน
2. วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ t-test dependent จากการประเมินระดับทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 จากการประเมินของเพื่อนที่ร่วมเรียนรู้ในระยะเวลาเดียว

ผลการวิจัย

1. หลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นประกอบไปด้วย 1) คำชี้แจงในการใช้หลักสูตร 2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3) โครงสร้างของหลักสูตร 4) เนื้อหาสาระ 5) กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 6) ระยะเวลาในการเรียนรู้ 7) สื่อและแหล่งเรียนรู้ 8) การวัดและประเมินผล โดยหน่วยการเรียนรู้จำนวนทั้งหมด 6 หน่วย ดังนี้ หน่วยที่ 1 ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นน่ารู้ หน่วยที่ 2 สวมแว่นใจ เกษตรพอเพียง หน่วยที่ 3 สืบสานภูมิปัญญาปุยหมักชีวภาพหน่วยที่ 4 รอบรู้งานปั้น ตักตาดินเผา หน่วยที่ 5 เรียนรู้งานผ้าปักมือสันทอง และหน่วยที่ 6 สืบทอดจักสาน ดอกไม้จากดอกไม้ไผ่ แต่ละหน่วยใช้เวลา 3 ชั่วโมง ระยะเวลาในการจัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียนรวม 18 ชั่วโมง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (Creativity Based Learning) โดยมีขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน ดังนี้ 1. ขั้นการกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน โดยการใช้เหตุการณ์ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน หรือสิ่งที่คุณเรียนสนใจเป็นตัวกระตุ้น เป็นการทำให้ผู้เรียนนั้นมีความอยาก อยากเรียน อยากรู้ อยากค้นหาคำตอบ 2. ขั้นตั้งปัญหารายบุคคล โดยการให้ผู้เรียน ตั้งประเด็นหรือคำถามในสิ่งที่ตนจะได้เรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับบทเรียนเพื่อนำมาซึ่งการแสวงหาคำตอบตามที่ตนสนใจ 3. ขั้นการค้นคว้าและการคิด เป็นกระบวนการ การฝึกฝนให้ผู้เรียนได้รู้จัก คิด และรู้จักค้นคว้าหาข้อมูล โดยผ่านกระบวนการกลุ่ม โดยแต่ละกลุ่มร่วมมือการปฏิบัติงานในรูปแบบต่าง ๆ ที่หลากหลาย 4. ขั้นนำเสนอผลงานและการประยุกต์ความรู้ไปใช้ในสภาพการณ์ใหม่ นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานต่อชั้นเรียนโดยมีการวิเคราะห์วิจารณ์ในรูปการถกเถียงหรือนำเสนอ ในรูปแบบที่หลากหลาย ซึ่งการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์เป็นฐาน (Creativity Based Learning) จะช่วยให้ผู้เรียนเกิด การเรียนรู้เป็นไปตามเป้าหมายโดยผ่านประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยตนเองจากการกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนผ่านกระบวนการสะท้อนคิด การอภิปรายร่วมกันในชั้นเรียน การสร้างความคิดรวบยอด การสร้างสรรค์ผลงานใหม่จากการทำงานร่วมกับบุคคลอื่นซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21
2. ผลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน ซึ่งมีผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 จากการประเมินผลงานและพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ด้านทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนโดยครูผู้สอน หลังจากเรียนรู้โดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น

หน่วยการเรียนรู้	\bar{X}	S.D.	ระดับทักษะชีวิตและอาชีพ ในศตวรรษที่ 21
หน่วยที่ 1 ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นน่ารู้	4.08	0.82	มากที่สุด
หน่วยที่ 2 สวนม่วนใจ๋ เกษตรพอเพียง	3.84	0.79	มาก
หน่วยที่ 3 สืบสานภูมิปัญญาปุ๋ยหมักชีวภาพ	3.99	0.81	มาก
หน่วยที่ 4 รอบรู้งานปั้น ตุ๊กตาดินเผา 4.10	4.10	0.85	มากที่สุด
หน่วยที่ 5 เรียนรู้งานผ้าปักมือสันกอง	4.06	0.82	มากที่สุด
หน่วยที่ 6 สืบทอดจักสาน ดอกไม้จากดอกไม้ไผ่	4.12	0.89	มากที่สุด
รวม	4.03	0.89	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่าผลการประเมินผลงาน และพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ด้านทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนโดยครูผู้สอนหลังจากเรียนรู้โดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งพิจารณาเป็นรายหน่วยพบว่า มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.03 อยู่ในระดับ มากที่สุด เมื่อพิจารณาหลักสูตรในแต่ละหน่วยการเรียนรู้พบว่า หน่วยที่ 6 สืบทอดจักสาน ดอกไม้จากดอกไม้ไผ่ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.12 อยู่ในระดับ มากที่สุด รองลงมาหน่วยที่ 4 รอบรู้งานปั้น ตุ๊กตาดินเผา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 อยู่ในระดับ มากที่สุด ถัดมาเป็น หน่วยที่ 1 ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นน่ารู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 อยู่ในระดับ มากที่สุด หน่วยที่ 5 เรียนรู้งานปักมือสันกอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06 อยู่ในระดับ มากที่สุด หน่วยที่ 3 สืบสานภูมิปัญญาปุ๋ยหมักชีวภาพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 อยู่ในระดับ มาก และหน่วยที่ 2 สวนม่วนใจ๋ เกษตรพอเพียง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 อยู่ในระดับ มากตามลำดับ

3. ระดับทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน ซึ่งมีผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนจากการประเมินโดยผู้ใกล้ชิดที่เข้าร่วมเรียนรู้ในระยะเวลาเดียวกันก่อนและหลังเรียน (n=24)

ทักษะชีวิตและอาชีพ ในศตวรรษที่ 21	การใช้ หลักสูตร	\bar{X}	S.D.	t	p	ระดับทักษะชีวิตและ อาชีพในศตวรรษที่ 21
ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว	ก่อน	2.81	0.62	14.16	0.00	ปานกลาง
	หลัง	4.04	0.85		0.00	มากที่สุด
การริเริ่มและเป็นตัว ของตัวเอง	ก่อน	2.63	0.53	12.47	0.00	ปานกลาง
	หลัง	3.46	0.73		0.00	มาก

ทักษะด้านสังคมและทักษะข้ามวัฒนธรรม	ก่อน	2.72	0.60	8.99	0.00	ปานกลาง
	หลัง	3.53	0.84		0.00	มาก
การเพิ่มผลผลิต	ก่อน	2.73	0.54	7.72	0.00	ปานกลาง
	หลัง	3.51	0.86		0.00	มาก
ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ	ก่อน	2.69	0.56	10.80	0.00	ปานกลาง
	หลัง	4.02	0.95		0.00	มากที่สุด
รวม	ก่อน	2.72	0.57	10.82	0.00	ปานกลาง
	หลัง	3.71	0.85		0.00	มาก

หมายเหตุ : * $p < .05$

จากตารางที่ 2 พบว่าระดับทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนจากการประเมินโดยผู้ใกล้ชิดที่เข้าร่วม เรียนรู้ในระยะเวลาเดียวกันค่าเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนเท่ากับ 3.71 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาระดับทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนในแต่ละด้านพบว่า ด้านความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.04 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาเป็นด้านภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 อยู่ในระดับมากที่สุด ลำดับที่ 3 ด้านทักษะด้านสังคมและทักษะข้ามวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.53 อยู่ในระดับมาก ลำดับที่ 4 ด้านการริเริ่มและเป็นตัวของตัว自己有ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.46 อยู่ในระดับมาก และลำดับที่ 5 การเพิ่มผลผลิต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.51 อยู่ในระดับมาก

สรุปผลการวิจัย

1. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ประกอบไปด้วย 6 หน่วยคือ 1) ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นน่ารู้ 2) สนวน่วนใจ เกษตรพอเพียง 3) สืบสานภูมิปัญญา ปุ๋ยหมักชีวภาพ 4) รอบรู้งานปั้นตุ๊กตาดินเผา 5) เรียนรู้งานผ้าปักมือสันทอง และ 6) สืบทอดจักสาน ดอกไม้จากดอกไม้ไผ่ ระยะเวลาหน่วยละ 3 ชั่วโมง
2. ผลการประเมินผลงานและพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 อยู่ในระดับมาก ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.89
3. ผลการประเมินระดับทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.71 อยู่ในระดับมาก ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.85 ซึ่งสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ .05

อภิปรายผล

1. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 มีโครงสร้างหลักสูตรดังนี้ 1) คำชี้แจงในการใช้หลักสูตร 2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3) โครงสร้างของหลักสูตร 4) เนื้อหาสาระ 5) กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 6) สื่อและแหล่งเรียนรู้ 7) การวัดและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2557:187-189) กล่าวถึง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้โดยจะต้องมีการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร คณะทำงานจะต้องศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นและผู้เรียนจากนั้น กำหนดจุดประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน การกำหนดเนื้อหาสาระของรายวิชาต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์ของรายวิชา

นั้น ๆ จากนั้นจึงแยกออกเป็นเนื้อหาย่อย โดยปรับเนื้อหาให้เหมาะสมกับสภาพของแต่ละท้องถิ่นและผู้เรียนได้ หลังจากนั้นผู้สอนกำหนดกิจกรรม เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรม โดยมีครูเป็นผู้ประสานกิจกรรมและชี้แนะแก่ผู้เรียน และการกำหนด เกณฑ์การวัดและประเมินผล เพื่อผู้ที่นำหลักสูตรไปใช้จะได้จะทำการวัดและประเมินผลได้ตรงตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร สิ่งที่ควรระบุคือ รายวิชาที่สร้างขึ้นจะมีการวัดและประเมินผลแบบใด ก่อนเรียน ระหว่างเรียน และเมื่อจบหลักสูตรใช้วิธีการเครื่องมือและเกณฑ์ใดในการวัดและประเมินผล

ในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 มีทั้งหมด 6 หน่วยการเรียนรู้ คือ หน่วยที่ 1 ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นน่ารู้ หน่วยที่ 2 สวมแว่นใจ เกษตรพอเพียง หน่วยที่ 3 สืบสานภูมิปัญญาปุยหมักชีวภาพหน่วยที่ 4 รอบรู้งานปั้น ตุ๊กตาดินเผา หน่วยที่ 5 เรียนรู้งานผ้าปักมือสันทอง และหน่วยที่ 6 สืบทอดจักสาน ดอกไม้จากดอกไม้ไฟ แต่ละหน่วยใช้เวลา 3 ชั่วโมง ระยะเวลาในการจัดประสบการณ์ ให้กับผู้เรียนรวมทั้งหมด 18 ชั่วโมง โดยรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ในการเรียนรู้แต่ละหน่วยมีรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (Creativity Based Learning) โดยเน้นกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกไม่จะเป็นการเรียนรู้ท่ามกลางการปฏิบัติ การสอนเน้นทักษะกระบวนการคิด การเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเป็นแนวทางแบบองค์รวม การเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียน มีประสบการณ์ตรงในการเรียนรู้และโดยกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยเน้นกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง การศึกษาค้นคว้า การระดมความคิดลงมือแสวงหาความรู้ การลงมือปฏิบัติงานอย่างสร้างสรรค์ ตลอดจน การนำเอาความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้พัฒนาตนเองด้านทักษะชีวิตและอาชีพไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและพัฒนาส่งเสริมท้องถิ่นของตน ซึ่งสอดคล้องกับ วนิดา ขาวมงคล เอกแสงศรี (2546:85-86) แนวคิดที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับการศึกษาเพื่อชีวิตและเป็นไปตามธรรมชาติของมนุษย์ได้แก่ แนวคิดเรื่องกระบวนการกลุ่ม (Group process and Cooperative Learning) ซึ่งสามารถทำให้เกิดผลลัพธ์ ในการเรียนรู้ทั้งในต้นองค์ความรู้ หรือสาระการเรียนรู้ และทักษะชีวิตได้ อีกทั้งช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีทั้งด้านทักษะทางสังคม และการทำงานร่วมกับผู้อื่นซึ่งเป็นทักษะชีวิตที่จำเป็นอย่างยิ่งสอดคล้องกับวีโรจน์ สารรัตน์ (2556:126) สภาพการใช้ชีวิตและการทำงานในปัจจุบันต้องการอะไรที่มากกว่าทักษะการคิดและเนื้อหาความรู้ เพื่อให้สามารถสำรวจสภาพชีวิตและการทำงานที่ซับซ้อนในยุคสารสนเทศแข่งขันระดับโลกที่ต้องการให้นักเรียนใส่ใจต่อการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพอย่างเพียงพอ

2. ผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนซึ่งพิจารณาเป็นรายหน่วยพบว่า มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.03 อยู่ในระดับ มากที่สุด เมื่อพิจารณาหลักสูตรในแต่ละหน่วยการเรียนรู้พบว่า หน่วยที่ 6 สืบทอดจักสาน ดอกไม้จากดอกไม้ไฟ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.12 อยู่ในระดับ มากที่สุด รองลงมาหน่วยที่ 4 รอบรู้งานปั้น ตุ๊กตาดินเผา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 อยู่ในระดับ มากที่สุด ถัดมาเป็นหน่วยที่ 1 ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นน่ารู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 อยู่ในระดับ มากที่สุด หน่วยที่ 5 เรียนรู้งานปักมือสันทอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06 อยู่ในระดับ มากที่สุด หน่วยที่ 3 สืบสานภูมิปัญญาปุยหมักชีวภาพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 อยู่ในระดับ มาก และหน่วยที่ 2 สวมแว่นใจ เกษตรพอเพียง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 อยู่ในระดับ มากตามลำดับ แสดงว่าการใช้หลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นช่วยส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของดารุณี เดชยศดี (2562:221) เรื่องการพัฒนาแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต และอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่า การส่งเสริมการเรียนรู้ทักษะอาชีพให้สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจของผู้เรียน

และบริบทของท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่นจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ด้านทักษะชีวิต และอาชีพได้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน และท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี ซึ่งการจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาสร้างเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียนโดยกิจกรรมการเรียนรู้โดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (Creativity Based Learning) ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในสิ่งใหม่ ทำทหายความสามารถของผู้เรียน ซึ่งเป็นการกระตุ้นความสนใจให้ผู้เรียนได้อยากมีส่วนร่วมในการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น รูปแบบการเรียนรู้เป็นการเรียนรู้เชิงรุกมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามสถานการณ์ต่าง ๆ ที่หลากหลาย เน้นการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน กิจกรรมเชื่อมโยงไปสภาพแวดล้อมใกล้ตัว เป็นการส่งผลให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนเรียนรู้ได้ด้วยตนเองผ่านกระบวนการคิดของตนเองอย่างมีเหตุผลเปิดโอกาสให้เกิดการอภิปรายแสดงความคิดเห็น อันนำมาสู่ความรู้ความเข้าใจในกิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าว เพิ่มมากขึ้น จนสามารถนำเอาองค์ความรู้ที่ได้ไปการประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม ซึ่งการจัดการเรียน การสอนที่นำแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ช่วยให้นักเรียนมีประสบการณ์ตรงเข้าใจบทเรียนได้ง่ายขึ้นมีการเสริมแรงให้ผู้เรียนมากขึ้นผู้เรียนเกิดมโนคติที่ถูกต้องคุ้นเคยและเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน ได้สัมผัสกับบุคคลสถานที่ และสิ่งของในท้องถิ่นด้วยตนเอง (ชรินทร์ มั่งคั่ง, 2561:282) ซึ่งสอดคล้องกับวนิดา ขาวมงคล เอกแสงศรี (2546:108-109) เทคนิควิธีการสอนการพัฒนาทักษะชีวิตควรเป็นเทคนิควิธีการที่ให้ผลลัพธ์ การเรียนรู้และผลลัพธ์ในด้านพัฒนาทักษะชีวิตควบคู่กันไปเชื่อมโยงกันจนสามารถหลอมรวมเข้าไปในการดำเนินชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพทั้งหมดนี้ช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมในการเรียนรู้ การนำวิธีการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต คือจะต้องมีวิธีสอนที่ให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบมีส่วนช่วยและต่อการแก้ไขปัญหาในกลุ่มได้อย่างสร้างสรรค์ มีความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเองการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ผสมผสานแนวความคิดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง โดยใช้แหล่งเรียนรู้เป็นฐาน (Learning based Teaching) โดยเป็นการคัดเลือกแหล่งเรียนรู้ที่ใกล้ตัวผู้เรียนมีความสัมพันธ์เกี่ยวกับวิถีชีวิตของผู้เรียนและทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมกับคนในชุมชนมากยิ่งขึ้น อีกทั้งแหล่งเรียนรู้จะเป็นแหล่งให้ข้อมูลย้อนกลับรวมไปถึงประสบการณ์ตรงให้กับผู้เรียนสอดคล้องกับ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ (2562:174-175) การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ช่วยสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ และทำให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตการพัฒนาตนเองและผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความสำคัญ และจำเป็นมากกว่าการเรียนรู้ เพื่อให้ได้แต่ “ความรู้” แต่ไม่ได้ “การเรียนรู้” การส่งเสริมบทบาทของแหล่งเรียนรู้ให้เข้มข้นโดยแหล่งเรียนรู้จะต้องสามารถทำให้ประชาชนเกิดความตื่นตาตื่นใจ และเกิดภาพจำเกี่ยวกับสิ่งนั้นจนสนใจอยากรู้เริ่มค้นหาอันนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม หรือลักษณะนิสัย และเป็นผลดีของประเทศที่จะมีพลเมืองที่รับผิดชอบต่อสังคมและไม่ทำความเดือดร้อน ให้กับสังคมอันเกิดจากการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นโดยตรง สอดคล้องกับชรินทร์ มั่งคั่ง (2561:202-203) วิธีการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งวิชาการชุมชนจัดเป็นนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับแหล่งเรียนรู้ ช่วยพัฒนาคนและชีวิตให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้เต็มความสามารถสอดคล้องกับความถนัดความสนใจ และความต้องการของผู้เรียนสิ่งจำเป็น และนักเรียนสามารถทำได้แหล่งวิชาการประเภทภูมิปัญญาชนซึ่งนับเป็นภูมิปัญญาของบุคคลในชุมชนที่ผู้เรียนสามารถปรึกษา และเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริงในแหล่งวิชาการชุมชน ซึ่งทำให้ผู้เรียนได้รับการถ่ายทอดประสบการณ์ตรงจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ได้ฝึกทักษะกระบวนการคิด การเผชิญสถานการณ์จริงเพื่อสามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตได้กระบวนการเรียนการสอนที่ใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นดังกล่าวจะช่วยพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพให้กับผู้เรียนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับหลักการสอนที่นำมาใช้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนการสอนที่เน้นการลงมือกระทำ การสอนด้วย

ประสบการณ์ตรงในการเรียนรู้ การสอนเน้นการปฏิสัมพันธ์ที่ีระหว่างผู้เรียนด้วยกันและผู้เรียนกับผู้สอน การสอนที่บูรณาการทั้งเนื้อหาและกระบวนการ การสอนที่เน้นการวิเคราะห์วิจารณ์ตัดสินใจหาข้อสรุปที่เหมาะสมกับและการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของเด็ก (ชบา พันธุ์ศักดิ์, 2550:29) จะส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิตของผู้เรียนให้มีความเป็นเลิศทางปัญญา หรือความเก่ง พัฒนาสติปัญญาในด้านความจำ การคิดหาเหตุผล การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การวิเคราะห์ปัญหา มีความคิดสร้างสรรค์ นอกจากนี้ยังสร้างความตระหนักให้กับผู้เรียนได้เห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นมีความภาคภูมิใจ ในท้องถิ่นตนเองและปรับเปลี่ยนกระบวนการคิดเพื่อแก้ไขปัญหาในท้องถิ่นของตนเองให้เข้มแข็งและพึ่งพาได้ สอดคล้องกับ ศักดิ์นคร สีหอแก้ว (2558:53-54) ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ผลการศึกษา พบว่าการประเมินจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทุกกิจกรรมอยู่ในระดับดีมาก และนักเรียนมีทักษะชีวิตสูงที่ดีทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติอาชีพในท้องถิ่นสามารถศึกษาเรียนรู้การปฏิบัติอาชีพที่ชอบได้จากวิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ตรงกับความสนใจและสามารถศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ได้หลากหลาย นักเรียนมีความภาคภูมิใจในความสามารถและผลงานด้านอาชีพที่ปฏิบัติ สามารถเลือกที่จะศึกษาเรียนรู้ ในสิ่งที่ตนเองชอบได้อย่างเหมาะสม วางแผนการเรียนรู้ร่วมกับครู และกลุ่มเพื่อน และสร้างองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ สอดคล้องกับอุดม เขยกีวงศ์ (2545) กล่าวถึงหลักสูตรท้องถิ่นตอบสนองความหลากหลายของปัญหา มุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เหมาะสมกับเพศ วัย มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด และทักษะ เน้นกระบวนการสอนให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติจริงจนเกิดทักษะและผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตจริงสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตจริงและมุ่งการเรียนอย่างบูรณาการ ซึ่งการเรียนรู้ที่เน้นบูรณาการ ช่วยเปิดโลกทัศน์ของทั้งผู้สอนและผู้เรียนให้กว้างขึ้นไม่จำกัดอยู่แต่เฉพาะด้าน ช่วยให้การเรียนรู้น่าสนใจ น่าตื่นเต้นผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ และมีความคิด และมุมมองที่กว้างขึ้นรวมถึงช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาด้านความรู้ ทักษะและเจตคติไปพร้อม ๆ กัน (ทศนา เขมมณี, 2553:146-147) กระบวนการเรียนรู้ในกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ล้วนเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของตนเพิ่มสูงมากขึ้น ช่วยให้ผู้เรียนสามารถมีความสามารถในการปรับเปลี่ยนความคิด ทักษะคติ หรือพฤติกรรมให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน และการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต สามารถทำงานได้อย่างหลากหลายตามโอกาส และสถานการณ์ สามารถกำหนดเป้าหมายจัดลำดับความสำคัญ การวางแผนและทำงาน ให้สำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วิภาวี ศิริลักษณ์, 2557:26) ในการดำรงชีวิตและทำงานในยุคปัจจุบันให้ประสบความสำเร็จนักเรียนจะต้องพัฒนาทักษะชีวิตที่สำคัญได้แก่ความยืดหยุ่น และการปรับตัวการริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นตัวของตัวเอง ทักษะสังคมและสังคมข้ามวัฒนธรรมการเป็นผู้นำหรือผู้ผลิต (Productivity) และความรับผิดชอบเชื่อถือได้ (Accountability) และภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (Responsibility) (วิจารณ์ พานิช, 2555:16-21) จะเห็นได้ว่ากิจกรรมการเรียนรู้ช่วยพัฒนาความสามารถ และทักษะของผู้เรียนให้สามารถปรับตัวอยู่ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม กระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งการพัฒนาคนนั้นไม่เพียงแต่ได้ความรู้ ยังส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะ และเจตคติที่ดี ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนอีกด้วย ซึ่งเป็นการเตรียมคนเพื่อสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่แตกต่างหลากหลายได้อย่างมีความสุข และสร้างสรรค์ รวมไปถึงเลือกรับสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อชีวิตตนเอง สังคมและประเทศชาติ สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องก้าวข้ามสาระวิชาไปสู่การเรียนรู้ ซึ่งครูจะต้องให้นักเรียนเป็นผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ดังกล่าวจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะระหว่างการเรียนรู้ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในโลกปัจจุบัน และอนาคตได้ ซึ่งกระบวนการ ดังกล่าวนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นไปตามหลักการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21

3. ผลการประเมินระดับทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนจากการประเมินโดยผู้ใกล้ชิด

ที่เข้าร่วมเรียนรู้ในระยะเวลาเดียวกันก่อน และหลังเรียน เมื่อพิจารณาระดับทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนในแต่ละด้านพบว่า ด้านความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัวอยู่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.04 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาเป็นด้านภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 อยู่ในระดับมากที่สุด ลำดับที่ 3 ด้านทักษะด้านสังคมและทักษะข้ามวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.53 อยู่ในระดับมาก ลำดับที่ 4 ด้านการริเริ่มและเป็นตัวของตัวเองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.46 อยู่ในระดับมาก และลำดับที่ 5 การเพิ่มผลผลิต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.51 อยู่ในระดับมาก ซึ่งผลสรุปแล้วพบว่าค่าเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนเท่ากับ 3.71 อยู่ในระดับมาก ซึ่งสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของเจนจิรา น้อยเจริญ (2562:6)การศึกษาผลการเรียนรู้ เรื่อง ไฟฟ้ากระแสตรงและทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน พบว่าผลการเปรียบเทียบทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติเกิดการเรียนรู้พฤติกรรมของบุคคลอื่น การปรับตัว การสื่อสาร ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้ดี การบริหารจัดการหน้าที่ฝึกการแก้ปัญหาและตัดสินใจเลือกใช้ข้อมูลที่มีอยู่มากมายได้เหมาะสมเป็นการฝึกการนำความรู้มาใช้ในยุคศตวรรษที่ 21 โดยทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนที่สูงขึ้นเป็นผลจากการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (Creativity Based Learning) กิจกรรมการเรียนรู้ช่วยพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายได้เนื่องจากเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สร้างแรงบันดาลใจกระตุ้นความอยากรู้อยากลองของผู้เรียนให้ผู้เรียนได้ตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ด้วยตนเองนำไปสู่การเรียนรู้ในสิ่งที่ตนสนใจมากยิ่งขึ้น ในกระบวนการเรียนรู้ยังเปิดโอกาสผู้เรียนได้ส่งเสริมกระบวนการคิดวิเคราะห์ การแสดงความคิดเห็นและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน การเรียนรู้การปฏิบัติงานผ่านกระบวนการกลุ่มเพื่อให้ผู้เรียนได้ดำเนินงานร่วมกัน มีการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบและมีกระบวนการทำงานที่ดีจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะการดำเนินชีวิต และขยายขอบเขตการเรียนรู้ของตนได้มากขึ้นกว่าการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งการเรียนรู้ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมรอบตัวนี้เป็นกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน ทำให้กระบวนการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่สนุกมีชีวิตชีวามากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของภูรินทร์ ชนิลกุล (2561:7) ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเขตพื้นที่สูงจังหวัดตาก พบว่ารูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมี 4 ด้าน คือ การตระหนักรู้ และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น ด้านการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การจัดการกับอารมณ์ และความเครียด และการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้อื่น โดยวิธีการกระบวนการในการพัฒนาทักษะชีวิตที่เหมาะสมกับบริบท และจะต้องเป็นรูปแบบเฉพาะ มีปัจจัยทั้งภายในและภายนอกที่ดีในการสนับสนุนและพัฒนา เพื่อที่ครูผู้สอนหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะได้นำไปสู่การปฏิบัติ การมีส่วนร่วมดังกล่าวเป็นปัจจัยส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริงได้ดี ซึ่งการเรียนรู้ที่แท้จริงในนั้นเป็นผลการเรียนรู้ซึ่งอาจจะเป็นความรู้ ทักษะ เจตคติ คุณลักษณะจากกระบวนการที่บุคคลรับรู้และจัดกระทำต่อสิ่งเร้า ๆ เพื่อสร้างความหมายต่อสิ่งที่เรียนรู้นั้นเชื่อมโยงกับความรู้และประสบการณ์เดิมของตนจนเกิดเป็นความหมายที่ตนเข้าใจอย่างแท้จริง (ทิตินา แคมมณี, 2553:121) ซึ่งการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมดังกล่าวช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำเอาทักษะประสบการณ์ไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้ในอนาคต และเป็นการส่งเสริมคุณลักษณะที่สำคัญของการเป็นสมาชิกโลก คือการแก้ปัญหาเป็น มีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้จักแสวงหาความรู้ รู้จักการตัดสินใจ และการทำงานเป็นกลุ่มโดยเฉพาะอย่างยิ่งจำทำให้คิดและทำอย่างมีอาชีพ วนิดา ขาวมงคล เอกแสงศรี (2546:115) ซึ่งรูปแบบเทคนิควิธีการสอน ตลอดจนกระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าวจะเป็นสิ่งกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพได้เป็นอย่างดีไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยครูผู้สอนได้มีการเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการถ่ายทอดความรู้ไปเป็นผู้อำนวยความสะดวก

ให้แก่ผู้เรียน ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีบทบาททางการเรียนรู้มากที่สุดสามารถพึ่งพาตนเอง และพัฒนาตนเองได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้ไม่ว่าจะเป็นการลงมือปฏิบัติตามสถานการณ์ที่ครูกำหนดให้และนำเสนอผลงานของตนเองให้เป็นที่ประจักษ์ต่อสาธารณชนได้อย่างสร้างสรรค์เช่น การประดิษฐ์งานจักสานภูมิปัญญาท้องถิ่น การออกแบบผลิตภัณฑ์ การจัดทำสวนเกษตรแบบพอเพียง การนำความรู้ไปต่อยอดสร้างรายได้ให้กับครอบครัว เป็นต้น สอดคล้องกับชรินทร์ มั่งคั่ง (2561:262) ที่กล่าวถึงทักษะการนำเสนอผลงานช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาวิธีการแสวงหาความรู้และยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ส่งเสริมทักษะกระบวนการทำงานด้วยตนเองหรือร่วมทำงานเป็นกลุ่ม ส่งเสริมการกล้าแสดงออกและกล้าคิดและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ การพัฒนาทักษะการวางแผนและสร้างความรับผิดชอบต่อนตนเองและการบูรณาการความรู้ไปสู่การนำไปใช้ได้ ในชีวิตจริง ซึ่งกระบวนการเรียนการสอนช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตรงตามการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ซึ่งการดำรงชีวิตและการทำงานในทุกวันนี้จำเป็นต้องมีทักษะการคิดและองค์ความรู้เพิ่มมากขึ้นมากมาความสามารถในการทำงานในยุคที่มีการแข่งขันกันด้านข้อมูลข่าวสารและการดำรงชีวิตที่มีความซับซ้อนให้ประสบความสำเร็จได้นั้นจำเป็นที่นักเรียนต้องใส่ใจอย่างเคร่งครัดในการพัฒนาทักษะชีวิต พงษ์ศักดิ์ นามประมา, (2557:49) การพัฒนาผู้เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (Creativity Based Learning) กระบวนการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่พัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของตนเองได้ ไม่ว่าจะเป็นการที่ผู้เรียนมีความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัวได้ ซึ่งเป็นความสามารถในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการทำงานให้มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับสถานการณ์ที่ครูกำหนดขึ้นอย่างหลากหลาย การริเริ่มและเป็นตัวของตัวเองโดยการสร้างสรรค์ผลงานให้มีความแปลกใหม่ น่าสนใจ ทักษะด้านสังคมและทักษะข้ามวัฒนธรรมจากการเรียนรู้กระบวนการทำงานกลุ่มท่ามกลางความหลากหลายของสังคม กลุ่มเพื่อนที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันออกไปนำมาซึ่งเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน การเพิ่มผลผลิต สร้างผลลัพธ์ แสดงคุณลักษณะเพิ่มเติมเพื่อสร้างผลงานที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับในวงกว้างและสามารถนำไปใช้ได้จริง การมีภาวะผู้นำและยอมรับโดยผ่านการทำงานร่วมกันจะประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพจะต้องมีการแบ่งงานกันทำตามความสามารถ สมาชิกกลุ่มจะต้องมีความรับผิดชอบร่วมกันในการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยปนัดดา นกแก้วที่ได้ศึกษาทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดสมุทรปราการชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ที่พบว่าแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนควรส่งเสริมนักเรียนในด้านที่นักเรียนสนใจให้รู้จักตนเอง พัฒนาทักษะความคิดริเริ่มและการชี้นำตนเองอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะการเข้าสังคม ส่งเสริมให้นักเรียนได้รู้จักเรียนรู้ถึงการเพิ่มผลผลิตให้มีคุณภาพในสังคม มุ่งพัฒนาผู้เรียนในทุกด้านทั้งความรู้ ทักษะ อารมณ์ ให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อตนเองเห็นคุณค่าในตนเอง และรู้จักแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ ส่งเสริมการมีคุณธรรมความรับผิดชอบยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่นซึ่งเป็นพื้นฐานของผู้นำซึ่งสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ให้กับผู้เรียน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ครูผู้สอนสามารถนำข้อมูลผลการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ไปใช้ในการเป็นข้อมูลย้อนกลับในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนในรายวิชาอื่นๆ เพื่อปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนให้เกิดการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ให้สูงยิ่งขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวและดำเนินชีวิตในสังคมได้ดียิ่งขึ้น
2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครูผู้สอนควรทำความเข้าใจในขั้นตอนการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างละเอียด ก่อนนำไปใช้จริงและควรมีการนำผู้เรียนไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นหรือนำปราชญ์ ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับภูมิปัญญานั้น ๆ มาเป็นผู้ร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากการเรียนรู้จากสถานการณ์จริง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการจัดรูปแบบการสอนที่ท้าทายความสามารถทางวิชาการของผู้เรียน เช่น การยกตัวอย่างสถานการณ์ในรูปแบบของปัญหาแล้วให้ผู้เรียนเผชิญปัญหา ได้หาแนวทางการแก้ไขปัญหาหากร่วมกัน การเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการสืบสวนสอบสวนเพื่อแสวงหาความรู้และนำมาซึ่งการค้นพบความรู้ใหม่ ๆ เป็นต้น
2. ควรมีการพัฒนา รูปแบบของการจัดการเรียนการสอนโดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้สนใจเรียนรู้สามารถดำเนินการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองได้ทุกที่ ทุกเวลา เป็นการอำนวยความสะดวกให้กับผู้ที่ต้องการพัฒนาตนเองได้ไม่จำกัด โดยจะต้องออกแบบให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกันเองเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- เจนจิรา น้อยเจริญ. (2562, พฤษภาคม-สิงหาคม). การศึกษาผลการเรียนรู้ เรื่อง ไฟฟ้ากระแสตรงและทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ. *วารสารราชพฤกษ์*. 17(2) : 65-72.
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). *การพัฒนาหลักสูตร: หลักการแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อัสสัมชัญ.
- ชบา พันธุ์ศักดิ์. (2550). *การพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนเชิงประสบการณ์และการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยการร่วมงานอย่างร่วมรู้สึกระหว่างผู้ปกครองและครูเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตสำหรับเด็กปฐมวัย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร
- ชรินทร์ มั่งคั่ง. (2561). *องค์ความรู้หลักสูตรและการสอนสังคมศึกษา*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2557). *การพัฒนาหลักสูตร ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: วีพริ้นท์ 1991.
- ดารุณี เดชยศดี. (2562). *เรื่องการพัฒนา รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. มหาสารคาม
- ทิศนา แคมมณี. (2553). *ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนการรู้อที่มีประสิทธิภาพ*. บริษัทด้านสุทธาการพิมพ์.
- นันทวัน จันทร์กลิ่น. (2557). *การศึกษาปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการคุณภาพในการพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนบ้านเนินมะปรางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิษณุโลก เขต 2*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. พิษณุโลก
- ปนัดดา นกแก้ว. (2562). *ทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดสมุทรปราการ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. ปทุมธานี
- ประเวศ วะสี. (2537). *ยุทธศาสตร์ทางปัญญาแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิปัญญา ร่วมกับสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย.
- พงษ์ศักดิ์ นามประมา. (2557). *การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สู่ความเป็นพลเมืองอาเซียน ด้วยรูปแบบการสอนโดยใช้วิจัยเป็นฐาน (RBL) ในรายวิชา เพิ่มเติม ส 33202 อาเซียนศึกษา 2 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ขอนแก่น